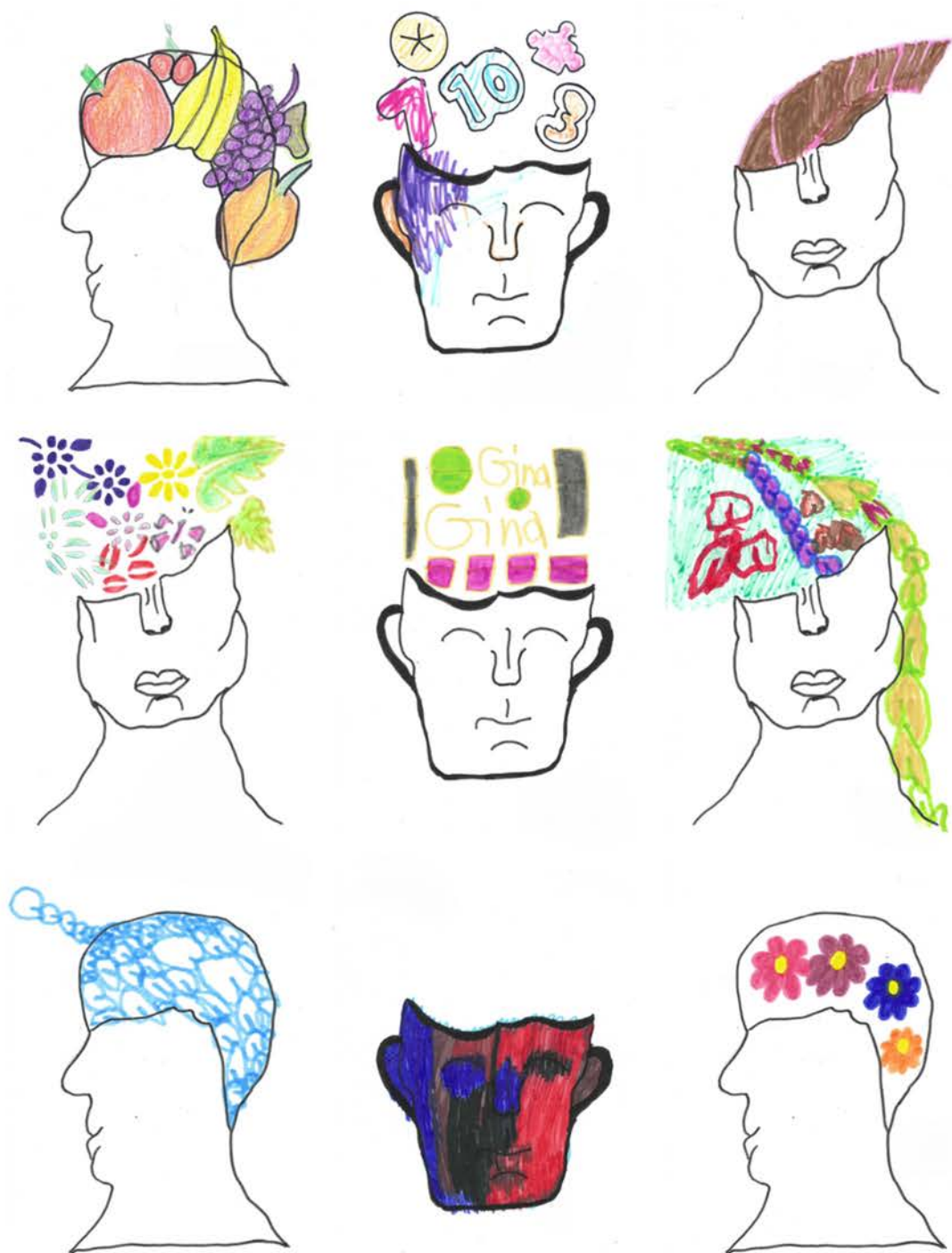

Artwork inaramid ti La'akea Village (Bukod nga Adbokasia)

Disabilidad iti Panagpanunot ken Panangtaripato iti Dementia: Giya a Reperensia para iti Hawaii

DAGITI LINAONNA

Maawiska	3
Panangtarusiti Panagedad ken IDD a Programa	4
Kas Mangitantandudo iti Panangaywan iti Salun-at	3
Ania ti Panagedad?	5
Panangtarusiti Nasalun-at a Panagedad	7
Abnormal a Panagedad	7
Inisial a Data	8
Ania ti Dementia?	8
IDD ken Dementia	10
Down Syndrome	10
Nakaro a Pannakadangran ti Utek (Traumatic Brain Injury)	11
Dagiti Klase ti Dementia	11
Ania ti Alzheimer's Disease?	12
Risgo nga Ag-Dementia	13
Pakdaar a Pagilasinan	13
Kasano a pagtalinaedam a Nasalun-at ti Utekmo	14
Eksamenasion, Panangtingiting ken Diagnosis	15
Ania ti Damagem iti Doktormo	18
Dagiti Pagpilian iti Panangagas	18
Medikasion	18
Dagiti Tip ti Panangmantener ken Natalged nga Aglawlaw	19
DagitiMakagunggon nga Aktibidad	19
Orientasion- Saan a Makipinnapilit	19
Kinatalged iti Pagtaengan	20
Impormasion iti Paraaywan	21
Pammalubos ken Panagdesision	21
Panagedaditi Pagtaengan	26
Panangliklikiti Pannakapaksuy	27
Dadduma Pay a Pang-komunidad a Pagyanan	28
Pagpatulongan iti Komunidad ti Hawaii	29
Dagiti Reperensia	32

Maawiska

Maawiska iti importante a diskusion maipapan iti topiko a saan unay a mapagsasaritaan—natataengan nga adulto nga addaan disabilidad iti isip ken panagdakkel (intellectual and developmental disabilities, I/DD). Ilawlawag daytoy a giya no kasano a ti I/DD, panagedad, ken dementia ket agkakakonektar, ken itampokna dagiti karit iti panangtaripato iti tumataenganen nga indibidua nga addaan I/DD ken dementia. Ibalabala daytoy a reperensia ti dadduma a risgo ken proteksion a makatulong a mangpabassit iti posibilidad a maaddaan iti dementia. Mangipaay iti impormasion maipapan iti panangrugi ti dementia, ken no kasano a dagiti nasapa a seniales apektaranda dagidiay addaan iti Down Syndrome.

Nabayagennga agbibig dagidiay addaan iti I/DD a di naan-anay a maawatan dagiti kasapulanda. Bayat a tumataenganda, umad-adu ti problemada, nangruna kadagidiay addaan dementia ken dadduma pay a kondision a kakuykuyog ti panagedad.

Daytoy a bokleta ket para iti asinoman a mayat a matulongan tapno nasaysayaat ti kasasaad dagiti nataenganen nga addaan I/DD. Bayat a basbasaem, agkakaduatayo a mangpasayaat iti biag dagidiay nataenganen nga addaan I/DD. Iti kasta, mapabilegtayo ti komunidadtayo ken maipakitayo ti respeto iti biag ti amin nga umili.

Copyright, June 2024, Hawaii State Council on Developmental Disabilities

****Maala daytoy a bokleta iti dadduma pay a lengguahe****

Panangtarus iti IDD ken Panagedad a Programa

Daytoy a bokleta ket inaramid ti Hawaii Bridging, Aging, and Intellectual and Developmental Disabilities Grant. Maysakami a grupo ti ahensia ti estado ken lokal a nagkaykaysa a mangtarus ken mamagkokonektar kadagiti reperensia iti disabilidad ken panagedad. Maysa laeng daytoy a reperensia iti adu nga inisiatibo a kayatmi a buklen maibatay iti input manipud iti komunidad, a pakairamanan dagidiay addaan disabilidad ken dagiti miembro ti pamilyada.

Ti Panangtarusiti Panagedad ken IDD a programa ket naipaay iti Hawaii State Council on Developmental Disabilities babaen ti National Association for Councils on Developmental Disabilities. Ti kaaliansami a team ti estado ket buklen dagiti sumaganad nga ahensia:

Hawaii State Council on Developmental Disabilities
Catholic Charities Hawaii
Center on Disability Studies
Department of Health's Developmental Disabilities Division
Executive Office on Aging
Hawaii Disability Rights Center
Lanakila Pacific
Office on Language Access

1

Kas Mangitantandudo iti Panangaywan iti Salun-at

Dimo kasapulanti agbalin a doktor tapno matulongam ti miembro ti pamilyam nga addaan iti espesial a kasapulan nga umawat iti dekalidad a pannakaaywan ti salun-at. Am-ammom unay ida ta kaduam ida iti intero a panagbiagda. Makatulong unay dagiti obserbasionmo tapno mabukel dagiti doktor ti kaumisuan a diagnosis. Makikoooperarka kadagiti provider iti panangaywan iti salun-at ken ibagam ti amin nga ammom. No kasla dida dumdumngeg, padasem ti mangitugot iti adda medikal a pannakaammona wenno bumirokka iti baro a doktor.

Irekordmoti tunggal detalye ken ibagam dagiti update iti dadduma pay a miembro ti pamilya ken paraaywan. Iramanmo dagiti patpatgem kadagiti diskusion maipapan iti salun-atda.

Sakbay a bumisita iti doktor, isuratmo dagiti saludsod ken aniaman a panagbalbaliw a nadlawmo iti patpatgem. Damagem ti makuna ti dadduma a paraaywan. Kalpasan ti ibibisita, siputam ti aniaman a baro a panagbalbaliw, iti panangagas wenno medikasion. Siputam dagiti panagbalbaliw iti panagtignay, kas iti din pannakabael a pakairamanan dagitoy:

- Aktibidad iti inaldaw a panagbiag,
- Pannakapukaw iti ganas a mangan ken/wenno timbang
- Panagkedked a makipartisipar iti dati a paggugusto nga aktibidad ken pasken,
- Panagbalbaliw iti interaksion iti sabsabali kas iti pannakalipat iti nagnagan ti tattao a nabayagen nga am-ammo ti patpatgem

Mangaramiditi listaan dagiti aramidem a makompleto sakbay ti sumaruno nga ibibisita. Dimo bigbiglaen nga aramiden dagita ken laglagipem a napateg ti akemmo tapno maaywanan ti patpatgem. Positiboka koma latta!

2 Ania ti Panagedad?

Panangtarus iti Nasalun-at a Panagedad

No agedadtayo, kaipapananna nga agbaliwen ti bagi ken panunottayo. Bayat nga agedadtayo, normal nga aguban ti buoktayo ken mabalin met a narigrigattayo a makakita, dumngeg, wenno mangaramid iti inaldaw nga aktibidad. Baka nalaklakatayo met nga agsakit wenno narigrigat a makagunay. Ad-adda a mapasarrantayo dagitoy a klase ti problema bayat a tumataengantayo.

Agbaliwiti utekmo bayat nga agnataenganka ket mabalin a medio maapektaran ti memoriam wenno ti abilidadmo nga agpanunot. Kas pagarigan, dagiti nasalun-at a nataengan mabalin a malipatanda ti familiar a nagnagan wenno sasao. Wenno marigatanda a mapaggigiddan nga aramiden ti bambanag. Dagiti normal a panagkapuy a konektado iti panagedad ket di madmadlaw ken kaaduanna a maapektaran ti partak nga agpanunot ken atension.

Para iti ad-adu nga impormasion iti panagedad, mapan iti National Institute on Aging's website (www.nia.nih.gov).

Abnormal a Panagedad

Ti ikakapuynga agpanunot iti abnormal a panagedad ket agresulta iti problema kas iti alisto a pannakalipat, marigatan a mangsolbar kadagiti problema, ken marigatan a mangibaga iti rikriknana iti panagsasarita. Mabalin met a tumaud dagiti problema iti panaggaraw, kas iti nakaro a pannakaitikleb wenno panagtigerger. Mabalin a narigat nga ammuen no masapul a problemaenen ti ikakapuy ti panagpanunot, ta agduduma ti sintomas iti tunggal tao. Daytoy ti pagrigatan dagiti doktor a mangdeterminar no ti ikakapuy ket nakaro wenno normal laeng.

Ti panagkolektaiti inisial a data ket makatulong tapno mamonitor ti ikakapuy ti panagpanunot. Adu ti pamay-an a makolekta ti inisial a data, pakairamanan ti ebaluasion iti panagpanunot nga ay-ayam iti online babaen ti Cognifit ken Orange Neuroscience wenno, mabalin a psychologist ti mangkompleto iti ebaluasion iti panagpanunot. No sika wenno ti patpatgem ket nasuroken nga edad 35 ken addaan iti disabilidad iti panagdakkel, mabalinmo ti agkolekta iti inisial a data babaen ti tool nga Early Detection Screening for Dementia. Wenno mabalin a kompletuan ti maysa a doktor dagiti sumaganad nga eksamenasion/test:

- Behavioral and Psychological Symptoms of Dementia in Down Syndrome Scale (BPSD-DS)
- Cognitive Scale for Down Syndrome (CS-DS)
- Ti Dementia Screening Questionnaire for Individuals with Intellectual Disabilities (DSQIID).

Adda dua nga eksamenasion a mabalin nga aramiden iti balay babaen ti paraaywan. Ti NTG-EDSD ket nasapa a panangduktal ken eksamenasion iti dementia nga inaramid ti National Task Group (NTG) kas aksion iti kiddaw dagiti paraaywan iti familia ken ahensia. Nadisenio a tumulong a mangirugi iti pannakisarita kadagiti medikal a personel maipapan iti potensial a seniales ti nalag-an a disabilidad iti panagpanunot (mild cognitive impairment, MCI) wenno dementia, wenno tigtignay a mabalin a masolbar babaen ti ibaballaet ken medikasion.

Mabalin nga i-download ti NTG EDSD iti nadumaduma a lengguahe babaen daytoy a link. <https://www.the-ntg.org/ntg-edsd>

Ti dementia ket kaaduan nga awag a tumukoy iti adu a sintomas. Nausar a mangdeskribir iti tao a kumapkapuy ti abilidadna nga agpanunot, agtandaan, ken agrason. Daytoy nga ikakapuy ket umanay a mangsinga iti inaldaw a biag ken aktibidadda. Dagidiay ag-dementia mabalin a marigatanda a mangkontrol iti emosionda ken mabalin nga agbaliw ti personalidadda. Agduduma ti kinakaro dayta, manipud nalag-an a dementia nga apektaranna bassit ti panagkuti ti maysa a tao, agingga iti nakaro a dementia a naan-anay nga agdepende ti maysa iti sabali a tattao para iti inaldaw nga aktibidadna kas iti pannangan. Saan a normal a paset ti panagedad ti dementia. Mapasamak dayta no madangran dagiti selula ti utek, nga agresulta iti rigat a makikomunikar a mangapektar iti panagpanunot, kababalin, ken emosion.

Dagidiayaddaan iti disabilidad iti panagpanunot ken/wenno panagdakkel ket awanan iti nangato a risiko nga ag-dementia kompara iti kaaduan a tattao, malaksid kadagidiay ag-Down Syndrome. Sigun iti National Down Syndrome Society, dagidiay ag-Down Syndrome ket nangatangato ti posibilidadna nga ag-Alzheimer's disease. Ngumato ti risiko nga ag-Alzheimer's disease kada dekada ti biag kalpasan ti edad 40, ket ti intero-biag a risiko nga ag-Alzheimer's disease ket nasurok a 90% (Forte et al., 2021*).

5

I/DD ken Dementia

Dagitiadulto nga addaan iti disabilidad ti panagpanunot ket mabalin nga ag-dementia, maysa kadagiti kadawyan a klase ti Alzheimer's disease. Ti bilang dagidiay addaan disabilidad iti panagpanunot nga agresulta iti dementia ket umasping iti kaaduan a tattao, agarup 6% dagiti adulto nga edad 60 ken 12% kadagidiay edad 80 agpangato. Ti panangrugi ti Alzheimer's disease ket kaaduanna a mapasamak kadagiti adulto nga addaan iti disabilidad iti panagpanunot inton dandanidan edad 70. Ti dadduma pay a klase ti dementia ket mabalin a rummuar iti nadumaduma nga edad. Ti panagrugi wenno “rummuar” ket nadepinar kas tiempo a talagan a nagbaliw ti memoria, kababalin, ken panagtignay ti maysa ken madlawen ti dadduma.

Dagitiadulto nga addaan disabilidad iti panagpanunot nga apektado iti dementia madanonda iti nadumaduma a kaatiddog ti biag. Dadduma nga adulto ti makapagbiag iti adu a tawen kalpasan ti iruruar dayta – no dadduma agingga 15 wenno 20 tawen. Adda met dagidiay ab-ababa ti biagda.

	PorsientotiPopulasion a Nadayagnos	Edad tilruruar
Kaaduan a Tattao	6% -12%	mangrugi agarup edad 60
Addaan IDD	6% -12%	mangrugi agarup edad 60
Addaan Down Syndrome	60%	mangrugi dandanin edad 50

Down Syndrome

Dagitiadulto nga ag-Down Syndrome ket dakdakkal ti posibilidadna nga ag-dementia, nga agarup 60% kadagiti adulto a nasurok edad 60 ti apektado. Kanayonanna, para kadagiti adulto nga ag-Down syndrome, mabalin a nasapsapa a mangrugi, kaaduanna iti nasuroken nga edad 50.

Daddumanga ag-Down Syndrome madanonda ti agingga 10 tawen kalpasan a rimmuar dayta. Nupay kasta, kaaduanna ti agbiag laeng iti sumagmamano a tawen. Bassit a porsiento dagidiay ag-Down syndrome ti makapasar iti napartak a panagbaba ti salun-at ken agbiagda laeng iti 1 agingga 2 tawen kalpasan ti nakadkadlaw nga iruruar dayta. Nupay iti gistay amin nga ag-Down Syndrome a nasurok edad 40, makita ti seniales ti amyloid plaques ken tangles iti utek, dagidiay ag-Down Syndrome mabalin nga awananda iti Alzheimer's disease wenno ti problema iti memoria a kakuyog ti Alzheimer's.

Nakaro a Pannakadangran ti Utek (Traumatic Brain Injury)

Mapasamakti nakaro a pannakadangran ti utek, wenno TBI, no makutog ti utek iti uneg ti bangabanga. Mabalin nga agresulta iti TBI dagiti pannakatnag, mapakulan iti maysa a banag, wenno aksidente iti lugan. Ipakita ti panagsirarak a ti pannakapasar iti kaus-ustuanna agingga nakaro a TBI iti aniaman nga edad ket padakkelenna ti posibilidad nga ag-dementia inton nataenganen ti maysa. Nangatngato pay ti risgo kadagiti babbai ken dagidiay nakapadasen iti dua wenno ad-adu pay a pannakadangran ti ulo, kas inreport ti pagiwarnak nga Alzheimer's & Dementia idi 2021.

Nadumadumati klase ti dementia. Dadduma ti maagasan idinto ta saanen ti dadduma. Dagiti maagasan a dementia ramanenna ti kurang a B12, dehydration ken dadduma pay (kitaen ti tsart iti baba). Mabalin nga agasan dagitoy babaen ti simple a solusion ken agpukaw dagiti sintomas.

Ti pannakaawanti sentido, pakairamanan ti diperensia iti panagdengngeg wenno pannakapukaw iti panagkita, ket mabalin nga agresulta iti panagbalbaliw a kasla dementia. Ti ut-ot wenno impeksion ket mabalin met a makariro ken agparang a kasla dementia. Kasta met ti sakit iti dalem wenno kidney. Kaaduanna a maagasan dagitoy a kondision babaen ti maitutop a medikasion wenno panangagas.

Dagiti di maagasan a dementia ramanenna ti Parkinson's disease, Alzheimer's disease, Vascular Dementia, Fronto-Temporal Dementia, ken Lewy Body Dementia. Permanente dagitoy a sakit, ngem, adda dagiti panangagas a mangpabannayat iti ikakaro dagita. Adda pay dadduma a metodo a mangmantener iti salun-at ti utek ti tao tapno mapabannayat dayta a panagsalog.

Ania ti Alzheimer's Disease?

Ti Alzheimer's disease ket klase ti dementia nga in-inut a mangperdi kadagiti selula ti utek, a mangapektar iti memoria, panagsursuro, panagdesision, pannakikomunikar, ken inaldaw nga ar-aramid. Kadawyanna nga agturong dayta iti tallo a tukad: nasapa, tengnga, ken naladaw a tukad.

Dagiti Maagasan a Dementia	Dagiti Di Maagasan a Dementia
<ul style="list-style-type: none"> • Malnutrision • Dehydration • Pannakaiputputong • Arak • Tulong iti Pannaturog • Antihistamine • Aglalaok a Medikasion 	<ul style="list-style-type: none"> • Mild Cognitive Impairment • Alzheimer's Disease • Parkinson's Disease • Lewy Body • Vascular • Fronto-Temporal

Risgo

Adda dagitimedikal a kondision nga ad-adda a mamagpeggad nga ag-dementia ti dadduma. Ipakita ti listaan iti baba dagiti kaimportantean a medikal a kondision, nakairuaman a panagbiag ken demograpiko:

Type 2 Diabetes

Nangato a Presionti Dara

Kinalukmeg iti Katengngaan ti Biag

Panagsigarilio

Depresion

Bassit wenno Awanan Access iti Makapaganaygay nga Aktibidad

Bassi twenno Awanan Pisikal nga Ehersisio

Adda Nag-Dementia a Kabagian

Asinoman nga Edad 65 Agpangato

Naituding a Babai idi Nayanak

Pakdaar a Pagilasinan

Mabalin nga agduduma ti seniales ti dementia, adtoy ti dadduma a pagarigan

- Di ammo ti ayan ti pitaka wenno wallet.
- Ipapan iti di familiar a lugar.
- Pannakapukaw iti familiar a luglugar.
- Maulit-ulit a panagdamag
- Karkarna wenno di maitutop a kababalin.
- Kinamanagliplipat iti nabiit pay a pasamak
- Maulit-ulit a pannakatumba wenno di pannakabalanse
- Panagbaliw iti personalidad
- Panagbaliw iti kankanen/kaugalian iti pannangan.
- Panagbaliw iti kinamanagdaldalus
- Kimmaro nga Awan Gaganaygayan
- Panagbaliw iti abilidad iti lengguahe, pakairamanan ti pannakatarus.

Kankanen:

Mangan iti nasustansia a taraon. Kayatna a sawen, dagiti nateng, prutas, ken nababa ti fat-na a protina. Adaywan dagiti naproseso ken natataba a taraon.

Pagandarem ti isipmo:

Itultuloymoti agsursuro, padasem ti baro a bambanag, ken karitem ti bagim.

Agehersisio:

Aggarawgaraw iti inaldaw. Paspasayaatem ti bitek ti pusom no agehersisioka. Ibombana ti dara iti intero a bagim tapno matulongan nga agtultuloy a nasalun-at.

6 nga Importante iti
Salun-at iti Isip

Makatulong dagitoy nga aktibidad tapno maksayan ti tiansa nga ag-dementia

Pannaturog:

Maturog agingga 8 oras kada rabii.

Panangkissay iti Stress:

Sursuruen ti baro nga abilidad nga agtignay ken no ania a situasion, tattao wenno luglugar ti pagdanagam.

Makilangen iti Dadduma:

Makilangen, makikinnita iti gagayyem ken kapamiliam, agbirok iti programa wenno aktibidad nga adda baro a tattao a maam-ammom.

Eksamenasion

Maus-usar ti eksamenasion nga agbirok iti di nadayagnos a saksakit dagiti indibidual nga awanan iti seniales wenno sintomas. Kas pagarigan, ti panangammo iti presion ti daram ket maibilang nga eksamenasion. Ti kalat ket nasapa a panangduktal iti aniaman a problema tapno maagasan ken posible a maprebentaran wenno makontrol.

Adda dagiti eksamenasion para kadagidiay addaan disabilidad iti panagpanunot iti estado ti Hawaii. Adda dagiti indibidual a nasanay tapno mangipaay iti Early Detection and Screen for Dementia (EDSD). Naaramid daytoy a tool tapno maeksamen dagidiay addaan iti disabilidad iti panagdakkel ken/wenno panagpanunot para iti dementia.

Kitaenti eksamenasion dagiti panagbalbaliw iti salun-at, kababalin, abilidad iti lengguahe, personalidad, panagtignay, ken emosional a kinabileg. Masapul a maaramid ti eksamenasion kada tawen wenno kaanoman nga adda makapadanag a panagbalbaliw. (Pakikita ti seksion ti impormasion tapno maammuan no asino iti lugaryo ti makaipaay iti EDSD nga eksamenasion, panid 27)

Mairekomenda a dagiti indibidual a nadayagnos iti Down Syndrome ket lumasat iti normal nga ebaluasion iti panagpanunot iti edad 30. Makatulong daytoy tapno makita no kimmapiy ti abilidad nga agpanunot wenno panagtignay ti maysa a tao. (Pakikita ti Inisial a Data para iti ad-adu nga impormasion, panid 7)

Ebaluasion

Saan a kas iti eksamenasion, ti ebaluasion ket mas detalyado ken masansan nga agkasapulan iti pannakausig ti dara, pisikal nga eksamenasion, panangrepaso iti medikal a pakasaritaan ti tao, ken imaging. Medio mabayag ti proseso ti ebaluasion ti maysa a tao para iti dementia. Mabalin nga obserbaren isuna ti doktor iti sumagmamano a bulan tapno kitaenna no adda panagkapuy iti panagpanunot. Siguraduen met ti doktor nga awan ti sabali a problema iti salun-at a pakaigapuan ti panagkapuy iti panagpanunot.

Kasapulan met nga ammuken ti doktor dagiti medikasion a madama a tomtomaren ti patpatgem, ti kaadu, ken no kasano kasansan nga agtomar. Mabalin a saludsodenda ti aniaman a pasamak a namagbalbaliw, kas iti panagsukat ti paraaywan, ipapatay ti nasinged a kapamilya wenno aniaman a nakaro a pasamak. Baka kayat met ti doktor a maaramid dagiti test kas iti CT scan wenno MRI.

Diagnosis

Mabalin a narigat ti panangdayagnos iti dementia kadagiti adulto nga addaan iti disabilidad iti panagpanunot, nangruna no ikabilangan ti kinakaro ti disabilidad. Iti agdama, awan ti test a mangpaneknek a ti umiso a diagnosis ket Alzheimer's. Usigen ti doktor ti diagnosis babaen ti panangikkatna iti dadduma a posible a pagpilian. No nadayagnos nga Alzheimer's Disease, mabalinmo a pakisaritaan dagiti opsin iti panangagas. Nupay saan a maagasan ti Alzheimer's, adda dagiti panangagas a mangpabannayat iti ikakaro dayta.

Ania ti Damagem iti Doktormo

1. Ania a klase ti dementia ti adda iti patpatgek?
2. Ania ti nagdumaan ti Alzheimer's disease ken dementia?
3. Ania ti makagapu iti dementia ti patpatgek?
4. Ania ti posible a pagturongan ti panagkapuy? Kasano pay kapaut ti biag ti patpatgek?
5. Ania a sintomas, malaksid iti pannakapukaw ti memoria, ti ekspektarek, ken kasano kapartak ti panagkapuy?
6. Ania ti maaramidak tapno mapabannayat ti panagkapuy? (Ania dagiti epektibo nga agas ken ania dagiti resulta nga ekspektarek? Ania a panagbalbaliw ti makatulong?)
7. Ania a tulong ti available a pangsuporta iti patpatgek?
8. Bayat a kumarkaro ti sakit, agsagaba kadi ti patpatgek?
9. Rumbeng kadi nga ibagak iti sabsabali ti maipapan ti diagnosis ti patpatgek?

Medikasion

Adda dagiti medikasion a makapabannayat iti ikakaro ti Alzheimer's Disease ken dadduma pay a klase ti dementia. Usigen ti doktormo no makagunggona ti medikasion iti patpatgem. Napateg nga inotarmo ti aniaman a panagbalbaliw no mangrugi nga agtomar ti patpatgem iti baro a medikasion. Mabalin nga epekto dayta ti medikasion wenno gapu iti panaglalaok dagiti medikasion. Kayatmo met a saan a sobra ti panagtomar iti agas ti patpatgem.

Adda dua a klase ti medikasion a mabalin a mangbaliw iti pagturongan ti sakit ken dadduma pay a makaagas kadagiti sintomas ti dementia.

Listaan ti Medikasion a mabalin a mangbaliw iti pagturongan ti sakit.

- Donanemab (Kisunla™)
- Lecanemab (Leqembi®)

Listaan ti Medikasion nga agdama nga aprobado ti FDA iti panangagas kadagiti sintomas maipapan iti memoria ken panagpanunot

1. Donepezil (Aricept)
2. Rivastigmine (Exelon)
3. Galantamine (Razadyne)
4. Memantine (Namenda)

Laglagipem a dagiti medikasion saanda a maagasan wenno matarimaan ti pinerdi ti dementia. Makatulong laeng iti panangpabannayat iti ikakaro ti dementia.

Dagiti Makatulong nga Aktibidad

Makatulong ti maysa nga aktibidad no pagtalinaedenna ti tao iti inaldaw nga ar-aramidenna ken mapagtalinaedna dagiti personal a koneksion. Importante a suportaran ida iti panangaramidda iti bambanag a pagaayatda ken kaduada ti dadduma. Dadduma nga aktibidad a makatulong ket music therapy, aromatherapy, panangriing kadagiti sentido, ken panagusar iti elektroniko a gadyet.

Importante met a dumngeg iti kuna dagidiay addaan iti disabilidad iti panagpanunot. Masapul a karamanda iti panagdesision maipapan kadagiti aktibidad ken ibaballaet. Importante met nga ipaayan ida iti panangtaripato a nakapokus kadakuada kas indibidual. Kontroladoda koma ti ar-aramidenda. Naragragsakda no kua ken sumayaat ti kinataoda. Ti panangipalubos a makipartisiparda kadagiti aktibidad a regular nga ar-aramidenda ket mangipaay iti panagtultuloy ken oportunidad a makilangenda ken mamantener ti relasionda iti sabsabali.

Orientasion- Saan a Makipinnapilit

Importante a dimo padasen ken bagaam manen ti maysa a tao a saan a makalagip iti ayanda, wenno iti sabali a tao. Imbes ketdi, padasem nga iturong ida iti sabali nga aktibidad. Kas pagarigan, no agur-uray ti maysa a tao iti bus a mangdagas kadakuada para iti programa iti dayta nga aldaw, imbes a korihiren ida wenno ibaga a saanda nga aglugaan iti bus, iturongmo ti atensiyon sa ibagam, “Okay, apay a ditay la urayenen ti bus-yo ditoy, kayatmo kadi ti agmerienda bayat nga agur-uraytayo?”.

Kinatalged iti Pagtaengan

Bayat a kumarkaro ti sakit, mabalin nga agbaliw ti panagkita ti patpatgem, wenno baka mangrugi nga agsursorda iti balay. Mabalin a mayaw-awanda nga agbirok iti pagdigusan wenno marigatanda a rummuar iti tub. Ti dadduma a panagbalbaliw a masapul nga aramidem iti aglawlawda ket bassit laeng ti magastosmo no adda man. Ngem agkasapulan iti kuarta ti dadduma a panagbalbaliw. Makisarita kadagiti miembro ti team nga agay-aywan iti patpatgem tapno ammuem no adda aniaman a pinansial a tulong nga available para kadagiti panagbalbaliw a masapul nga aramidem.

Dagiti Pagarigan:

1. Wadaam ti pagtaengam. Narigrigat ti aggarawgaraw no adu unay ti muebles.
2. Ikkatem dagiti wara, kas iti nabunton a newspaper ken magasin. Ikkan iti natibker a pagiggaman kadagiti agdan.
3. Mangnayon iti karpit kadagiti agdan wenno ikkan iti narangrang ti kolorna nga igid dagiti pangal ti agdan tapno nalaklaka a makita dagita.
4. Agusar iti ruangan tapno mabangenan dagiti agdan no ti problema ket panagbalanse.
5. Ikkaten ti babassit a nisnis ken agusar iti nisnis a saan a nagalis.
6. Ipaknimdagiti waya ti koriente wenno kallubam iti baseboard.
7. Dagus a punasam ti aniaman a tedted.
8. Agusar iti seniales wenno piktiur a narangrang ti kolorda para iti pagdigusan, kuarto, ken kusina.
9. Laglagipem ti agan-annad iti babassit a taraken. Mabalin a saan a madlaw dagita ti ag-Alzheimer's ket mabalin nga aksidente a maitublakda.
10. Nasayaat no limitaram ti kaadu ken kadakkel dagiti sarming iti pagtaengam Mabalin a mariro ti addaan iti Alzheimer's disease gapu iti mayanninaw dagita.

Pammalubos ken Panagdesision

Dumtengti tiempo a saanen a makapagdesision ti patpatgem para iti bagina. Sika wenno adda sabali ti mabalin nga agdesision para iti medikal, legal, wenno pinansial. Ti panangammo no kaano ti mangted iti power of attorney, wenno akem kas bantay ramanenna ti panangikabilangan iti nasakbay a panagplano iti pannakaaywan, dagiti legal nga aspeto, ken kinatao dagiti paraaywan. Nakapatpateg a respetuen ti panagbukbukod ken kababalin ti tao bayat nga ipasigurado a maited ti kasayaatan para kadakuada babaen ti proseso ti panagdesision.

Adda nagduduma a legal a pagpilian a mabalinmo nga ibaga iti patpatgem kas mangapointar iti maysa a naparebbengan a mangaramid kadagitoy a desision. Dagiti pagpilian ramanenna ti power of attorney akem kas bantay.

Babaen ti power of attorney, mapilim ti mabalin nga agdesision maipapan iti nadumaduma nga aspeto ti biagmo. Mabalin nga adda maysa nga agdesision para iti medikal/salun-at, sabali met para iti pinansial, wenno maysa para iti amin nga aspeto. Makapilika latta iti kayatmo uray no addan power of attorney a naited iti sabali. Tumulong ken asistirannaka nga agpili, wenno isu ti agpili para kenka no saanka a makapili. Mabalin a baliwan ti power of attorney iti Hawaii ken kasapulan a mapabaro iti tinawen.

Ti power of attorney ket legal a dokumento a mangted iti sabali a tao iti autoridad nga agdesision para kenka. Para iti indibidwal nga addaan iti disabilidad iti panagdakkel ken dementia iti Hawaii, nakapatpateg ti power of attorney tapno masigurado ti pagsayaatanda ken saan nga agkurang ti pinansialda.

Pammalubos ken Panagdesision

Dumtengti tiempo a saanen a makapagdesision ti patpatgem para iti bagina. Sika wenno adda sabali ti mabalin nga agdesision para iti medikal, legal, wenno pinansial. Ti panangammo no kaano ti mangted iti power of attorney, wenno akem kas bantay ramanenna ti panangikabilangan iti nasakbay a panagplano iti pannakaaywan, dagiti legal nga aspeto, ken kinatao dagiti paraaywan. Nakapatpateg a respetuen ti panagbukbukod ken kababalin ti tao bayat nga ipasigurado a maited ti kasayaatan para kadakuada babaen ti proseso ti panagdesision.

Adda nagduduma a legal a pagpilian a mabalinmo nga ibaga iti patpatgem kas mangapointar iti maysa a naparebbengan a mangaramid kadagitoy a desision. Dagiti pagpilian ket Supported Decision Making, Power of Attorney, wenno akem kas bantay.

Suportado a Panagdesision (Supported Decision Making)

Ti Supported Decision-Making (SDM) ket mangted iti bileg iti akem kas bantay tapno bukod a makapagdesision dagiti indibidual babaen ti suporta dagiti pagtaltalkanda, kas iti miembro ti familia, gagayyem, wenno propesional. Babaen ti SDM, mapagtalinaed dagiti indibidual dagiti legal a kalinteganda bayat nga umaw-awatda iti tulong ken asistir a kasapulanda tapno maawatan, maikonsiderar, ken maibaga ti pilida. Nupay ti Supported Decision-Making ket saan pay a naikabil iti kodigo ti Hawaii, mabalin latta nga usaren dayta kas praktikal a pamay-an a mangpasayaat iti panagbukbukod ken bukod a determinasion. No interesadoka a mangammo iti ad-adu pay no kasano nga iyimplementar ti Supported Decision-Making wenno kasapulam iti giya no kasano ti mangrugi, pakikontak ni Julia Althoff iti Hawaii State Council iti Developmental Disabilities iti julia.althoff@doh.hawaii.gov wenno 808-798-1501 para iti ad-adu a detalye.

Power of Attorney

Babaen ti power of attorney, mapilim ti mabalin nga agdesision maipapan iti nadumaduma nga aspeto ti biagmo. Mabalin nga adda maysa nga agdesision para iti medikal/salun-at, sabali met para iti pinansial, wenno maysa para iti amin nga aspeto. Makapilika latta iti kayatmo uray no addan power of attorney a naited iti sabali. Tumulong ken asistirannaka nga agpili, wenno isu ti agpili para kenka no saanka a makapili. Mabalin a baliwan ti power of attorney iti Hawaii ken kasapulan a mapabaro iti tinawen.

Ti power of attorney ket legal a dokumento a mangted iti sabali a tao iti autoridad nga agdesision para kenka. Para iti indibidual nga addaan iti disabilidad iti panagdakkel ken dementia iti Hawaii, nakapatpateg ti power of attorney tapno masigurado ti pagsayaatanda ken saan nga agkurang ti pinansialda.

Adtoy ti simple nga addang iti panangala iti power of attorney.

1. Mangpili iti ahente: Ti tao nga addaan disabilidad mangapointar iti maysa a pagtalkanna ("ahentena") nga agtignay kas representanteda. Mabalin a maysa a kapamilya, gayyem, wenno propesional a paraaywan.
2. Depinaren ti autoridad: Ti dokumento a power of attorney ibinsabinsana dagiti espesipiko nga autoridad ti ahente. Para iti addaan disabilidad iti panagdakkel ken dementia, dagitoy ti gagangay nga autoridad:
 - **Desision iti panangaywan iti salun-at:** Mabalin a desisionan ti ahente dagiti medikal a panangagas, medikasion, ken ngudo-ti-biag a panangaywan.
 - **Pinansial a desision:** Mabalin nga imanehar ti ahente dagiti bank account, agbayad iti bill, ken asikasuenna ti dadduma pay a pinansial a banag.

Power of Attorney Tuloyna

3. Pirmaan ti dokumento: Ti tao nga addaan discapacidad ken ti ahenteda masapul a pirmaandati dokumento a power of attorney iti sango ti maysa a notario publiko ken ti dua a testigo.

4. Usaren ti autoridad: Mabalinen a rugian ti ahente a tulongan ti indibidual nga agaramid iti desision. Masapul nga agtignay para iti pagsayaatan ti indibidual ken surotenna ti aniaman a pagannurotan wenno restriksion a dinakamat ti dokumento.

Importante a laglagipen nga agbalin a balido ti maysa a power of attorney no ti indibidual mapukawna ti legal a kapasidadna (ti abilidad nga agaramid iti bukod a desision). Para iti maysa nga addaan iti kumarkaro a kondision kas iti dementia, mairekomenda ti maysa a durable power of attorney. Agtalinaed a balido daytoy a klase ti power of attorney uray no awanan gaway ti indibidual.

Akem kas Paraguardia

Ania ti Akem kas Paraguardia?

Ti Akem kas Paraguardia ket legal a proseso nga iti dayta, mangapointar ti korte iti maysa a tao wenno organisasion nga agdesision para iti sabali a tao (ti mabambantayan) a saanen a makapagdesision para iti bagina. Daytoy a tao wenno organisasion ti agbalin a paraguardia ken adda autoridadna nga agdesision maipapan iti personal a pannakaaywan, kondision ti panagnaed, ken pinansial a bambanag ti mabambantayan.

Sino ti Agkasapulan iti Paraguardia?

Iti Hawaii, ti laeng "awanan gaway a tao" ti agkasapulan iti paraguardia. Ti awanan gaway a tao ket daydiay dinan kabaelan ti agaramid ken mangibaga iti naimpormaran a desision maipapan iti bagida wenno sanikuada (Hawaii State Judiciary).

Kasano a Naipasdek ti Akem kas Paraguardia iti Hawaii?

Tapno maipasdek ti akem kas paraguardia iti Hawaii, masapul nga agpetision ti indibidual iti korte para iti pannakaapointar iti paraguardia. Masapul a ramanen ti petision ti ebidensia a talaga nga awanan gaway ti indibidual ken saan a makaaramid iti naimpormaran a desision a bukbukodna. Kalpasanna, mangapointar ti korte iti paraguardia ken dakamatenna dagiti espesipiko a desision nga adda autoridad ti paraguardia nga aramiden (Hawaii Estate Planning).

Ania ti Nadumaduma a Klase ti Akem kas Paraguardia?

Iti Hawaii, adda dua a klase ti akem kas paraguardia: paraguardia iti indibidual ken paraguardia iti sanikua. Ti paraguardia ti indibidual ti agaramid iti desision maipapan iti pannakaaywan, kondision ti panagnaed, ken personal a pagsayaatan ti mabambantayan. Ti paraguardia iti sanikua imaneharna ti pinansial ken sanikua ti mabambantayan. Iti dadduma a kaso, mabalin a maapointaran ti maysa a tao kas paraguardia iti indibidual ken iti sanikua (Hawaii State Judiciary).

Akem kas Paraguardia Tuloyna

Kasano a ti Akem kas Paraguardia Apektaranna Dagiti Indibidual nga Addaan Disabilidad iti Panagdakkel ken Dementia?

Para kadagidiay addaan disabilidad iti panagdakkel ken dementia, mabalin a komplikado nga isyu ti akem kas paraguardia. Iti sabali a bangir, ipasiguradona nga adda mangkitkita iti pagsayaatanda no didan maaramidan dayta. Iti sabali a bangir, mabalin met a daytoy ti manglimitar iti wayawaya ken panagtignayda a bukbukodda. Ti panggep ket ipakita ti kinabalanse a mangrespeto iti kalintegan ken dignidad ti indibidual bayat a masigsigurado ti pagsayaatanda.

Kanayonan a Reperensia

Para iti ad-adu nga impormasion maipapan iti akem kas bantay iti Hawaii, mabalinmo a bisitaen ti website ti [Hawaii State Judiciary](https://www.hawaii.gov/courts/), wenno kontakem ti [Hawaii Disability Rights Center](https://www.hawaii.gov/disabilityrights/) para iti tulong.

Panagedad iti Pagtaengan

Ti panagedad iti pagtaengan ket tumukoy iti lallakay ken babbaketen a mamagtalinaed iti wayawayaya ken kalidad ti biagda babaen ti panagyanda iti napilida nga aglawlaw agingga a kayada. Saan laeng a tumukoy daytoy iti pisikal a pakairamanan ti pannakilangen iti sabsabali, suporta ti komunidad, ken personal a salun-at.

Ti panagedad iti pagtaengan matulonganna dagiti addaan disabilidad iti panagpanunot ken dementia tapno mamantenerda dagiti abilidadda ket natalgedda. Nupay kasta, ti panagyan iti bukodda a pagtaengan ket mabalin a saan nga isu ti kasayaatan apaman a kimmaron ti dementia-da. Masapul nga agdesisionka no ania a klase ti pabalay ti kasayaatan.

Artwork inaramid ni Jenna Hansen (Bukod nga Adbokasia)

Panangliklik iti Pannakapaksuy

Gagangay a mapaksuyan ti paraaywan no agay-aywan iti maysa a patpatgen nga addaan disabilidad iti panagdakkel. Manayonan ti pannakapaksuy no mangrugidan nga agedad ken ag-dementia. Importante nga agtalinaedka a nasalun-at ken adda dagiti mangsuporta kenka. Karaman ditoy ti familia ken gagayyem, agraman dagiti pagpatulongan iti komunidad. Agbirokka ti makaasistir iti panangaywan iti patpatgem. Adda Agency on Elderly Affairs iti kada county iti Hawaii. Makatulongda a mangted iti impormasion no ania dagiti serbisio nga available. Mangipapaay ti Alzheimer's Association of Hawaii kadagiti grupo a mangsuporta a sadiay a maam-ammom ti dadduma a kas kenka ti situasionda ken maibagam ti pakaseknam.

Seniales a Mapakpaksuyan ti Paraaywan

1. Alisto nga agpungtot - nalaka a makaunget wenno maupay gapu iti patpatgen.
2. Bigla a panaganug-og - di napupuotan a panaglua wenno rikna a kinaawannamnama.
3. Problema iti pannaturog - marigatan a maturog, bassit ti turogna, wenno agriing a nabambannog.
4. Nakaro a panagbaliw ti timbang - alisto a kasta unay a panagnayon wenno pannakakissay iti timbang.
5. Problema iti pisikal a salun-at - masansan a panagsakit ti ulo, panateng, nakaro nga ut-ot, nangato a presion ti dara, kdpay.
6. Mayad-adayo kadagiti sosial nga aktibidad - saan a makiramraman iti gagangay a hobby wenno awanen ti sabali a kitkitaenna no di ti tao nga ay-aywananna.

No madlawmodagiti seniales iti pannakapaksuy iti panangaywan iti patpatgem, baka nasayaat no ikonsiderarmo ti maysa a pang-komunidad a pagyanan para kadakuada.

Dadduma Pay a Pang-komunidad a Pagyanan

Dagitipagpilian iti pang-komunidad a pagyanan para iti napaut a panangaywan ramanenna dagiti pasilidad ti naasistiran a panagbiag, balay a pagaywanan, balay a pagtaraknan ken aywanan ti pannakagannak. Dagiti pasilidad ti naasistiran a panagbiag ket para kadagidiay agkasapulan iti tulong iti inaldaw nga aktibidadda, ngem saan a kas iti ipapaay ti balay a pagtaraknan. Nadumaduma ti kadakkel dagitoy a pasilidad, manipud 25 agingga nasurok a 100 a residente. Available ti nadumaduma a lebel ti panangaywan, nga adda kanayonan a serbisio wenno naibagay a panangaywan a kasapulan a bayadan. Mabalin nga addaanda iti unit para iti espesial a dementia.

Dagitibalay a pagaywanan ket babassit a pagtaengan, a pagaammo met kas residencial a pasilidad a pagaywanan wenno inggrupo a balbalay, a kaaduanna a makalaonda iti 20 wenno nababbaba a bilang ti residente. Mabalin a pribado wenno pagraramanan dagiti kuarto. Maikkan dagiti residente iti personal a pannakaaywan ken makan, nga available dagiti empleado iti 24/7. Gagangay a saan a maipapaay ti panangtaripato ken panangagas kadagitoy a pasilidad. Mabalin a sakupen ti Medicaid ti pagbayad. Ngem saan a bayadan ti Medicare dagitoy a paggastuan. No adda insurance ti patpatgem para iti napaut a panangaywan, repasuem ti polisiada tapno makitam no sakupenna daytoy a klase ti pasilidad.

Mabalinmo a kitaen ti Medicaid Services nga available ditoy, wenno mapanka iti www.medquest.hawaii.gov

Dagitibalay a pagtaraknan, a maaw-awagan no dadduma iti pasilidad ti propesional a panangaywan, mangipaay iti nagduduma a serbisio para iti salun-at ken personal a pannakaaywan. Ad-adda nga agpokusda iti medikal a pannakaaywan kompara kadagiti pasilidad ti naasistiran a panagbiag wenno balay a pagaywanan. Dagiti balay a pagtaraknan kaaduanna a mangipaay iti panagtaraken, 24/7 a superbision, tallo a pannangan iti inaldaw, ken tulong iti inaldaw nga aktibidad. Mabalin met a mangipaayda iti serbisio a rehabilitasion kas iti terapi iti pisikal, panagrikna, ken panagsao.

Pagpatulungan iti Komunidad ti Hawaii**Dagiti ahensia a makaited iti Eksamanesion para iti Dementia
Advantage Health Care Hawaii**

Nancy Atmospera-Walch (808) 525-8888

Catholic Charities Hawaii

Judy Taketa (808) 524-4673

Hawaii Department of Health**Adult Mental Health**

Annilet Pingul R.N. (808) 692-7493

Developmental Disabilities Division

Scott Oneal- (808)692-7485

Hawaii State Council on Developmental Disabilities

Direct Number- 808-586-8100

Mastercare Hawaii

Malinda Toa- 8085971564

University of Hawaii

Dr. Ritabelle Fernandes- 8087294375

**Impormasion ken Pagpatulongan iti Dementia ken Alzheimer's
Aging and Disability Resource Center
Telepono: (808) 643-2372**

HAWAII COUNTY

Kahi Malama - A Place of Caring
Aging & Disability Resource Center
1055 Kinoole Street
Hilo, Hawaii 96720
Telepono:
Hilo - (808) 961-8626
Kona - (808) 323-4390
FAX: (808) 961-8603
Email: hcoa@hawaiiantel.net
Website: www.hcoahawaii.org

HONOLULU COUNTY

Elderly Affairs Division
925 Dillingham Blvd., Suite 200
Honolulu, Hawaii 96817
Telepono: (808) 768-7700
FAX: (808) 527-6895
Website: www.elderlyaffairs.com

KAUAI COUNTY

Kauai Agency on Elderly Affairs
Pi'ikoi Building
4444 Rice Street, Suite 330
Lihue, Hawaii 96766
Telepono: (808) 241-4470
FAX: (808) 241-5113
Email: elderlyaffairs@kauai.gov
Website: www.kauaiadrc.org

MAUI COUNTY

Maui County Office on Aging
95 Mahalani Street, Room 20
Wailuku, Hawaii 96793
Telepono:
Maui - (808) 270-7774
Molokai - (808) 553-5241
Lanai - (808) 565-7114
FAX: (808) 270-7935
Email: aging@mauicounty.gov
Website: www.mauicountyadrc.org

Impormasion ken Pagpatulonganiti Dementia ken Alzheimer's Tuloyna

Alzheimer's Association Hawaii

677 Ala Moana Boulevard, Suite 301
Honolulu, Hawaii 96813
808.591.2771
alohainfo@alz.org

Catholic Charities Hawaii

Hawai'i Island Community Office – Hilo
62 Kinoole Street
Hilo, HI 96720
Telepono: (808) 935-4673
Fax: (808) 961-7059

Hawai'i Island Community Office – Kona

73-5618 Maiau Street, Suite B201
Kailua-Kona, HI 96740
Telepono: (808) 327-2740
Fax: (808) 327-2749

Maui Community Office

65 S. Kane Street
Kahului, HI 96733
Telepono: (808) 873-4673
Fax: (808) 872-6219

Catholic Charities Continued

Kaua'i Community Office
4373 Rice Street, Suite 1
Lihue, HI 96766
Telepono: (808) 241-4673
Fax: (808) 632-6919

Memory Care Hawaii-

<https://www.memorycare.com/memory-care-in-hawaii/>

Artwork inaramid ni Casey Bonilla-Westerman (Bukod nga Adbokasia)

20 Questions to Ask When Dementia is Diagnosed. (2021, February 2). AARP.
<https://www.aarp.org/health/brain-health/info-2021/dementia-diagnosis-questions.html>

Alzheimer Society . (2024). *Down syndrome*. Alzheimer Society of Canada.
<https://alzheimer.ca/en/about-dementia/other-types-dementia/conditions-related-dementia/down-syndrome>

Alzheimer's Association. (2016). *Alzheimer's and Dementia*. Alzheimer's Disease and Dementia. https://www.alz.org/alzheimer_s_dementia

Cleveland Clinic. (2020, May 11). *6 Pillars of Brain Health*. Healthy Brains. Cleveland Clinic. <https://healthybrains.org/pillars/>

Hogan, M., Bodien, E., & Srsic-Stoehr, K. (2013). *The NTG FAQ: Some Basic Questions about Adults with Intellectual/Developmental Disabilities Affected by Alzheimer's Disease or Other Dementias Index*. https://www.the-ntg.org/files/ugd/40fa53_d51d55b9e4e94b14a7491fc380caf088.pdf

Kupuna Care Hawaii. (2022). www.kupunacarehawaii.com.
<https://www.kupunacarehawaii.com/news/caregiver-burnout>

Mayo Clinic. (2020, November 19). *Aging: What to expect*. Mayo Clinic.
<https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/healthy-aging/in-depth/aging/art-20046070>

National Down Syndrome Society. (2024). *Alzheimer's Disease & Down Syndrome*. Ndss.org. <https://ndss.org/resources/alzheimers>

National Institute on Aging. (2021, May 18). *Home Safety and Alzheimer's Disease*. National Institute on Aging. <https://www.nia.nih.gov/health/safety/home-safety-and-alzheimers-disease>

Roland, K. P., & Chappell, N. L. (2015). *Meaningful Activity for Persons With Dementia*. American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias, 30(6), 559–568.
<https://doi.org/10.1177/1533317515576389>

- Santos, F. H., Watchman, K., & Janicki, M. P. (2018). *Highlights from the International Summit on Intellectual Disability and Dementia Implications for Brazil*. *Dementia & Neuropsychologia*, 12(4), 329–336. <https://doi.org/10.1590/1980-57642018dn12-040001>
- Seven Hills Rhode Island. (2017). *Intellectual Disability and Dementia: A Caregiver's Resource Guide for Rhode Islanders*. Woonsocket, Rhode Island: Seven Hills Rhode Island and the National Task Group on Intellectual Disabilities and Dementia Practices.
- Seven Hills Rhode Island. (2018). *Intellectual Disability and Dementia: A Caregiver's Resource Guide for Rhode Islanders - Module on Talking About Dementia*. Woonsocket, Rhode Island: Seven Hills Rhode Island and the National Task Group on Intellectual Disabilities and Dementia Practices.
- The Global Council on Brain Health (GCBH). (2021). *In AARP*. <https://www.aarp.org/health/brain-health/global-council-on-brain-health/>
- The National Institute on Aging. (2020). *Understanding the Dynamics of the Aging Process*. National Institute on Aging. <https://www.nia.nih.gov/about/aging-strategic-directions-research/understanding-dynamics-aging>
- University of California San Francisco. (2024). Weill Institute for Neuroscience. *Healthy Aging*. <https://memory.ucsf.edu/symptoms/healthy-aging>

Kupuna and Disability Resources

Aging and Disability Resource Center

Boses: (808) 643-2372

TTY: (808) 643-0889

www.hawaiiadrc.org